

NEMZETKÖZI STATISZTIKA

A Szovjetunió és a kapitalista országok költségvetésének összehasonlítása

A Szovjetunió költségvetése béke-kölségvetés. Ez azt jelenti, hogy a főcél a népgazdaság fejlesztése, a dolgozók kulturális és anyagi jólétének emelése,

ugyanakkor azonban kellő súlyt fektet a szocialista haza védelmének megerősítésére.

A Szovjetunió költségvetési kiadásai

Megnevezés	1940		1950		1951*	
	milliárd rubel	%	milliárd rubel	%	milliárd rubel	%
Összkiadás	173,3	100,0	413,7	100,0	451,5	100,0
Honvédelem	56,1	32,4	82,9	20,1	96,4	21,3
Kulturális és szociális kiadások ...	41,7	24,1	116,8	28,3	120,8	26,8
Népgazdasági beruházások	57,1	33,0	157,3	38,1	178,5	39,5
Közigazgatási kiadások	6,7	3,9	13,8	3,3	14,3	3,2
Egyéb kiadások	11,7	6,6	41,9	10,2	41,5	9,2

* Előirányzat.

Forrás: A. G. Zverjev: A Szovjetunió költségvetése az 1933–1945. években. Goszfinizdat kiadása, Moszkva, 1946, 104. old. és a Pravda, 1951. március 9-i szám adatai alapján számítva.

A Szovjetunió költségvetésének a népgazdaság fejlesztésére fordított kiadásai 1951-ben 1940-hez viszonyítva több mint háromszorosára emelkedtek. Ezekből az összegekből valósítják meg a természet átalakításának és a termelőerők hatalmas fejlesztésének nagyszabású terveit. A népgazdaság fejlesztésére fordított kiadások a háborúutáni ötéves terv alatt összesen 708,1 milliárd rubelt tesznek ki.

A szovjetállam a hatalmas gazdasági építőmunka mellett a nép kultúr színvonalának és anyagi jólétének emelése érdekében nagyszabású kulturális és szociális programot valósít meg. Általában a kiadások 30%-át fordítják erre a célra. A kulturális és szociális célokra fordított kiadások 1951-ben 1940-hez viszonyítva szintén csaknem háromszorosukra emelkedtek. A háborúutáni ötéves tervben a Szovjetunió összesen 524,5 milliárd rubelt fordított szociális és kulturális

célokra, ebből közoktatásra 258,9 milliárd rubelt, egészségvédelemre 94,4 milliárd rubelt és társadalombiztosításra 102 milliárd rubelt.

A honvédelemre fordított kiadások, amelyek 1940-ben 32,4%-át képezték a Szovjetunió összes költségvetési kiadásainak, 1951-ben csak 21,3%-át teszik ki azoknak.

A Szovjetunió költségvetése teljesen kiegyensúlyozott; a háborúutáni ötéves terv minden évében a bevételek jelentékenyen felülmúlták a kiadásokat. 1951-ben a bevételek 6,5 milliárd rubellel haladják meg a kiadásokat.

A Szovjetunióban — a kapitalista országokkal ellentétben — a kormány állandóan csökkenti a lakosság adóterheit. 1951-ben a költségvetési bevételeknek csak kis hányadát — 9,4%-át — képezik a lakosság adóbefizetései.

A szovjet államnak a népgazdaság fejlesztése és a pénzügyek megszilárdítása terén elért nagyszerű eredményei szemléltetően mutatják a szocialista gazdasági rendszer óriási fölényét az önmagát túlélt kapitalista rendszerrel szemben.

A szovjet költségvetéssel homlokegyenest ellenkező képet mutat az USA, Anglia és a többi kapitalista ország költségvetése. Ezek teljesen háborús költségvetések, agresszív lényegük nyilvánvaló. Az elmúlt években a kapitalista kormányok a katonai kiadások nagyrészét más tárcák költségvetése közé rejtették és ily módon leplezték költségvetéseik háborús jellegét. 1951/52. évi költségvetési exposéikban Truman és Ahtlee viszont az eddigi szokástól eltérően dobálózott a fegyverkezési kiadásokat illető összegekkel; költségvetéseik igazi, leplezetlen háborús költségvetések.

Truman kongresszusi üzenetében nyíltan bevallotta, hogy az 1951/52. költségvetési évben a 41,4 milliárd dollár közvetlen hadikiadáson kívül még 10,6 milliárd dollárt irányoznak elő háborús

célokra. Ez az összeg az ú. n. nemzetközi katonai és gazdasági „támogatás” (agresszív külpolitikájuk pénzélése) atomenergiafejlesztés, stratégiai tartalékgyűjtés, stb. című tételekből tevődik össze. A közvetlen háborús kiadások 1951/52-ben az 1950/51. évnek majdnem kétszeresére emelkedtek. A háborús kiadások teljes összege majdnem 50-szerese az USA háborúelőtti, 1938/39. évi katonai kiadásainak.

A Federal Reserve Bulletin — a Federal Reserve Board lapja — ezévből először alkalmaz a költségvetési kiadások közlésénél olyan csoportosítást, amely az utóbbi három évben a fegyverkezésre előirányozott tényleges kiadásokat leplezetlenül tárja fel. Ha ezeket az adatokat a már régebben közölt, de eredetileg más csoportosításban szereplő 1939/40. évi költségvetési adatokkal hasonlítjuk össze, akkor kitűnik, hogy a hitleri háború kitörésekor az USA költségvetési kiadásainak 17,4%-át fordította fegyverkezésre, ma pedig 73%-át.

Az USA költségvetési kiadásai

Megnevezés	1939/40		1950/51*		1951/52*	
	milliárd dollár	%	milliárd dollár	%	milliárd dollár	%
Összkiadás	9,2	100,0	47,2	100,0	71,6	100,0
Hadikiadások összesen	1,6	17,4	26,8	56,7	52,3	73,0
Közvetlen katonai kiadás	1,5	16,3	20,1	42,7	40,1	56,0
Nemzetközi katonai és gazdasági „támogatás”	0,1	1,1	4,5	9,5	7,1	9,9
Atomenergia	—	—	0,8	1,7	1,3	1,8
Stratégiai nyersanyagok tartalékolása	—	—	0,8	1,7	1,3	1,8
Hadiipar és hadigazdálkodás	—	—	0,3	0,6	1,4	1,9
Hadászati építkezések, polgári lakosság kiképzése	—	—	0,1	0,2	0,7	1,0
Kereskedelmi flotta fejlesztése	—	—	0,2	0,4	0,4	0,6
Régebbi háborús kötelezettségek	1,6	17,4	11,5	24,4	10,8	15,1
Hadviselteknek nyújtott szolgáltatások és segélyek	0,6	6,6	5,7	12,1	4,9	6,8
Belső hadikölcsön törlesztése és kamatai	1,0	10,8	5,8	12,3	5,9	8,3
Egyéb polgári kiadások	6,0	65,2	8,9	18,8	8,5	11,9
Közlekedés és hírközlés	0,6	6,6	1,8	3,8	1,3	1,8
Mezőgazdaság	1,6	17,4	1,0	2,1	1,4	2,0
Természeti kincsek kiaknázása	0,4	4,4	1,3	2,8	1,2	1,7
Népjólét, közegészségügy és társadalombiztosítás	3,1	32,6	2,5	5,3	2,6	3,6
Általános kormányzat	0,2	3,2	1,2	2,5	1,2	1,7
Egyéb kiadások	0,1	1,0	1,1	2,3	0,8	1,1

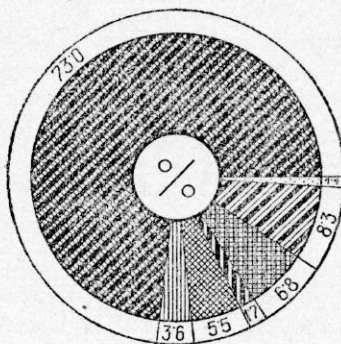
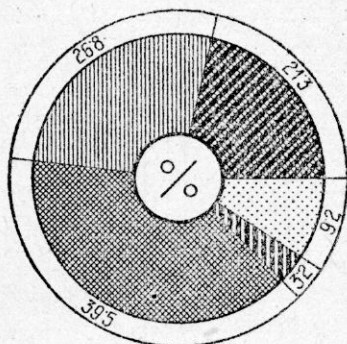
* Előirányzat.

Forrás: Federal Reserve Bulletin, Washington, 1949, 2. sz., 11. old. és 1951, 2. sz., 125. old.

A SZOVJETUNIO ÉS AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK KÖLTSÉGVETÉSI KIADÁSAINAK ELŐIRÁNYZATA

SZOVJETUNIO
1951

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK
1951/52

Az angol kormány Attlee bejelentése szerint az elkövetkező három évben az eredetileg előirányzott 3,6 milliárd fonttól eltérően 4,7 milliárd fontot fordít fegyverkezésre. Franciaországban a „hivatalos közvetlen hadikiadások” összege 1951/52. évben 76%-kal magasabb, mint 1950/51. évben.

A „hivatalos” és tényleges hadikiadások alakulása a főbb kapitalista államokban

Év	Anglia		Franciaország	
	„hivatalos”	tényleges	„hivatalos”	tényleges
1950/51	900	1.210	420	1.200
1951/52		1.443	740	1.333

Forrás: Berichte des Deutschen Wirtschafts-instituts, Berlin, 1950, 8. sz., 6. old.; New Times, Moszkva, 1950, 26. sz., 3. old.; Voproszi ekonomiki, Moszkva, 1950, 5. sz., 83–90. old. és Cahiers du Communisme, Párizs, 1951, 1. sz., 33–34. old.

Ugyanakkor, amikor a kapitalista országok óriási összegeket fordítanak katonai célokra, a szociális és kulturális

célokra elenyészően csekély összegeket irányoznak elő. A Federal Reserve Bulletin költségvetési adatai között a közoktatásra fordított összegek nem is szerepelnek külön tételként, szociális célokra pedig a költségvetési kiadásoknak csupán 3,6%-át irányozzák elő.

Az óriási fegyverkezési kiadások következményeképpen a kapitalista országok államháztartási deficitje állandóan emelkedik. Az USA államháztartási deficitje 1948/49. évben 1,8 milliárd dollár, 1949/50-ben 5,5 milliárd dollár és 1951/52-ben 16,5 milliárd dollár.

Anglia államháztartási deficitje az 1951/52. költségvetési évre előreláthatóan 300–400 millió fontsterling, Franciaországé 547 milliárd frank, Olaszországé pedig 343 milliárd líra lesz.

A fegyverkezés terheit a dolgozók viselik. Az új fegyverkezési program következtében az amerikai nép adóterheit 1951/52. költségvetési évben 16,5 milliárd dollárral emelik, Franciaországban 1951. évben az adóterhek 247 milliárd frankkal fognak emelkedni.

Az Economic Notes című folyóirat számítása szerint egy munkás, aki 1950-ben

100 dollár adót fizetett, 1951-ben 120-at fizet, 1952-ben pedig 156 dollárt fog fizetni. Az Economic Notes (1951. évi 2. sz.) számítása szerint a fegyverkezési kiadások következtében egy amerikai munkás 1951-ben 53%-kal több és 1952-ben 2½-szer annyi adót fizet háborús célokra, mint 1950-ben.

Egy amerikai munkás adóterheinek növekedése a fegyverkezés következtében

(1950. évben átlagosan minden 100 dollárnyi adóteher alapján számítva) a következő:

Év	Adó	Adóból fegyverkezésre esik	Index
	dollár		
1950	100	44,80	100
1951	120	68,64	153
1952	156	114,35	255

SZOVJETUNIO

A sztálini természetátalakítási terv nagy alkotásai

A kujbisevi, sztálingrádi, kahovkai vízierőművek, a turkmén főcsatorna, a dél-ukrajnai, észak-krimi és Volgadoni csatornák építése újabb hatalmas jelzőoszlopai a sztálini természetátalakítási terv végrehajtásának.

A kujbisevi villamos vízierőművet 1955-ben, a sztálingrádi és kahovkai vízierőművet pedig 1956-ban helyezik üzembe. Ezek a vízierőművek a szárazság elleni harc szempontjából óriási jelentőségűek és megoldják a volgántúli területek öntözésének kérdését.

A kujbisevi és sztálingrádi vízierőművek teljesítőképessége kb. 3,7 millió kWó. A két vízierőmű együttes teljesítőképessége több mint háromszorosa a cári Oroszország összes elektromos vízierőművei teljesítőképességének. A termelt villamosenergia annyi, mint Olaszország összes villanyerőműveinek, vagy Svájc és Svédország villanyerőműveinek együttes termelése. Ezek a vízierőművek villamos energiával látják el Moszkvát, Kujbisevet, Szaratovot, és kiegészítik a volgamelléki és a központi feketeföld vidékeinek elektromos energiával való ellátását. Az itteni vízgyűjtőmedencék 14 millió hektár föld öntözését teszik lehetővé, amely terület nagyobb, mint Belgium, Dánia, Hollandia és Svájc együttes területe.

A kujbisevi vízierőmű építésénél 150 millió m³ földet emelnek ki, ezzel a földmennyiséggel fel lehetne tölteni a Balatont.

A turkmén főcsatorna az Amu-Darja folyót a Kaspi-tengerrel összekötő 1100 km hosszú csatorna, amelyet 1957-ben helyeznek üzembe.

A kapitalista világ kiemelkedő alkotásai, így a 166 km hosszú Szuezi-csatorna 11 évig épült, a 82 km hosszúságú Panama-csatorna 35 évig épült, míg az 1100 km-es turkmén főcsatorna és a nagy öntözőhálózat hat év alatt fog elkészülni.

A főcsatornán kívül három gát, három vízierőmű, összesen 1200 km hosszú öntöző- és elárasztócsatorna fog létesülni. A csatornák és gátak megépítése által lehetővé válik 1 300 000 hektár föld öntözése, amely kiválóan alkalmas gyapot termesztésére, továbbá 7 000 000 hektár legelő öntözése a Karakumi-sivatagban.

A dnyeperi kahovkai vízierőmű és a kapcsolt öntözési rendszer Dél-Ukrajnában és Észak-Krímben 3 200 000 hektár földterület öntözését teszi lehetővé. A kahovkai vízierőmű 250 000 kWó teljesítőképességű, közepes vízbőségű évben kb. 1 200 000 000 kWó villamosenergiát ad.

CSEHSZLOVÁKIA

Felemelt ötéves terv

Az 1948/53. évi cseh ötéves tervet 1951. év elején felemelték. *Dolánský* elvtárs, a Csehszlovák Tervhivatal elnöke, 1951. február 22-én a Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottsága előtt tartott beszédében a felemelt ötéves terv célkitűzéseit a következőkben határozta meg.

IPAR

Az ipari termelés bruttó értéke 1950-től 1953-ig 353 milliárd cseh koronáról 526 milliárd cseh koronára, vagyis 49%-kal emelkedik. Ugyanez idő alatt a nehézipari termelés bruttó értéke 71%-kal, évenként átlagosan 23%-kal emelkedik.

Megnevezés	Eredeti terv-elő-irányzat	Fel-emelt terv-elő-irányzat	Emelés %-ban
	1948 = 100		
Ipari össztermelés.....	157	198	26
Nehézipari termelés	170	230	35
Könnyűipari termelés (élelmiszériparral együtt)	150	170	13

Az ötéves terv első két évében a nehézipari termelés évenként 15–16%-kal növekedett, ezzel szemben az elkövetkező három évben a nehézipari termelés évenként 22–23%-kal fog emelkedni.

A felemelt terv szerint előirányzott ipari termelés 1953-ban az eredeti tervhez viszonyítva

(Eredeti terv = 100)

Nehézgépipar	148
Vasérctermelés	270
Szinesfémtermelés	220
Szénbányászat	120
Vegyipari termelés.....	130
Nitrogénműtrágya termelés	150
Műfonalgyártás	153
Építőipar	121
Élelmiszeripar	116
Cukorgyártás	123
Sörgyártás	111

1953-ban a csehszlovák nehézipari termelés az eredeti tervhez viszonyítva majdnem megkétszereződik, a könnyűipar termelése 15%-kal, az élelmiszer-

iparé pedig 19%-kal lesz magasabb az eredeti tervelőirányzatnál.

A felemelt ötéves terv szerint 1953-ban 1948-hoz viszonyítva a munkatermelékenység a nehéziparban 64%-kal, a könnyűiparban 59%-kal és az építőiparban 60%-kal emelkedik.

MEZŐGAZDASÁG

A mezőgazdasági termelés értéke 1950-től 1953-ig 93 milliárd cseh koronáról 124 milliárd cseh koronára, vagyis 34%-kal emelkedik.

A felemelt terv szerint előirányzott mezőgazdasági termelés 1953-ban az eredeti tervhez viszonyítva

(Eredeti terv = 100)

Kenyérgabona	113
Len	300
Repce	200
Olajosnövények	majdnem 200

A nitrogén- és káliumműtrágya felhasználása az eredeti terv előirányzatánál 100%-kal lesz magasabb. Az eredeti ötéves terv szerint a hernyótalpas traktorok részaránya az együttes traktorparkban 13%, a felemelt ötéves terv szerint 35% lesz.

BERUHÁZÁS

Az ötéves terv első két évében — 1950. évi folyó árakon — 157 milliárd cseh koronát fordítottak beruházásokra, 1951-től 1953-ig a beruházások összege 558 milliárd cseh korona lesz. Az eredeti ötéves tervvel szemben a beruházások 50%-kal, a nehézgépiparban pedig majdnem 75%-kal magasabbak.

FOGYASZTÁS ÉS

FOGLALKOZTATOTTSÁG

1953-ban a fogyasztás 1948-hoz viszonyítva kb. 49%-kal emelkedik, az eredeti terv szerint az emelkedés csupán 41% volt.

A népgazdaságban foglalkoztatott személyek száma (a mezőgazdaság kivételével) 1953-ban 1948-cal szemben 780 000-rel, vagyis 25%-kal emelkedik. Az eredeti terv szerint a foglalkoztatottak számának 1953-ban 1948-hoz viszonyítva

426 000-rel kellett volna emelkednie. A nehéziparban a foglalkoztatottság 1953-ban 1948-hoz viszonyítva kb. 350 000 fővel emelkedik.

Forrás: Rudé Právo, 1951. február 27., 3-4. old.

Az USA és Anglia külföldi tőkebefektetései

„Amíg a kapitalizmus kapitalizmus marad, nem arra fordítják a tőkefelesleget, hogy a tömegek életszínvonalát az illető országban emeljék, mert ez a kapitalisták profitjának csökkenését vonná maga után, hanem a profit növelésére a tőkének külföldre, az elmaradt országokba való kivitele útján.“ (LENIN.)

Hivatalos statisztikák szerint az USA években csaknem megháromszorozódtak külföldi tőkebefektetései az 1939-1949.

Az USA tőkebefektetései

Megnevezés	1939	1945	1947	1949
	millió dollár			
Magántőkebefektetések	12 445	14 500	16 700	19 285
Állami tőkebefektetések	35	2 170	12 100	13 531
Összesen	12 480	16 760	28 800	32 816

Forrás: Balance of Payments Yearbook 1938-1946-1947, Washington, 1949, 362. old. és L'Economiste Européen, 1950. július 23., 57. old.

A második világháború után az állam növekvő szerepe a külföldi tőkebefektetések területén is mind erősebbé vált. A polgári állam, mint a burzsoázia erőszakszervezete, extraprofit szerzése céljából államhittel segítségével — tehát az amerikai adófizetők terhére — gyarmatosítja a függő helyzetbe hozott országokat. 1939-ben az ilyenfajta tőkebefektetések 30 millió dollárt tettek ki, 1949-ben pedig már 13,5 milliárd dollárt. Megjegyzendő, ebben a csoportosításban nem szerepelnek az ú. n. „segélyek“, amilyen pl. a „Marshall-segély“, amely az államilag irányított tőkeexportnak egy másik formája.

Az amerikai monopoltőke magánbefektetéseit illetően a „Survey of Current Business“ közöl adatokat. A folyóirat csak az ú. n. „közvetlen“ magántőkebefektetésekkel foglalkozik, amelyek az összes magántőkebefektetéseknek 1949-ben kb. 65 százalékát teszik ki. Ezek az ú. n. „közvetlen“ magántőkebefektetések új vállalatok, fiókvállalatok, leányvállalatok alapításából állanak.

Az amerikai monopoltőke hatalmi pozíciójának megerősítése szempontjából a tőkebefektetés e formája sokkal hathatósabb fegyver, mintha csupán részvények megszerzése útján venne részt a befektetéseken.

A háborúelőtti évekhez viszonyítva legnagyobb az emelkedés az ázsiai és afrikai országokban eszközölt befektetéseknél, ahol a befektetések volumene majdnem a háromszorosára, továbbá a Marshall-országok gyarmataiban, ahol a kétszeresére emelkedett. Ezek az országok a háború előtt Anglia érdekszférájába tartoztak, a háború óta azonban az USA tőkebehatolása mind erősebbé válik. A tőkebefektetések nagysága szempontjából a latinamerikai országok állnak első helyen. Ezekben az országokban az USA gazdasági és politikai befolyása, me'y a háború előtt is jelentős volt, a háborúutáni években tovább erősödött, a tőkebefektetések volumene a háború előlthöz viszonyítva majdnem megkétszereződött.

A külföldi „közvetlen“ magántőkebefektetések alakulása*

Megnevezés	1940	1949	% -os növekedés
	millió dollár		
Kanada	2100	3400	61,9
Latinamerikai országok	2500	4800	92,0
Marshall-országok	1600	2100	31,3
Marshall-országok gyarmatai	300	600	100,0
Egyéb európai országok	300	300	—
Egyéb (Ázsia, Afrika)	500	1300	160,0
Összesen	7300	12500	71,2

* Records & Statistics, London, 1951. feb-ruár 24., 134. old. adatai alapján számítva.

A „közvetlen“ magántőkebefektetések gazdasági ágak szerinti megoszlása azt mutatja, hogy az amerikai monopóliumok érdeklődése a természeti kincsek — így az olaj- és bányászati termékek — kiaknázása iránt állandóan fokozódik,

vagyis általában az amerikai üzletemberek nagyobb érdeklődést tanúsítanak a nyersanyagtermelés, mint a feldolgozó ipar iránt. Ez természetes, mert hiszen a gyarmatosított országok piacát saját kész-áruik számára igyekeznek biztosítani.

A „közvetlen“ magántőkebefektetések megoszlása gazdasági ágak szerint (%-ban)*

Év	Olaj, bányászat és kohászat	Ipar	Mezőgazdaság	Kereskedelem	Köz-művek	Egyéb	Összesen
1945	31,1	31,9	6,2	8,0	16,2	6,6	100,0
1947	34,7	31,8	5,9	8,2	12,7	6,7	100,0
1949	39,1	31,2	5,1	7,9	10,5	6,2	100,0

* Survey of Current Business, Washington, 1951. január, 22. old. adatai alapján számítva.

A gyáripari beruházások terén első helyen Kanada áll. Kanada jóllehet Anglia dominiuma gazdasági és politikai szempontból mindinkább az USA befolyása alá kerül.

A kőolajberuházások legnagyobb része a latinamerikai országokra esik. 1949-ben ezek az országok az USA által eszközölt összes kőolajberuházások 46,4 százalékában részesedtek, a gazdag venezuelai kőolajforrások az USA monopol-tőke kezén vannak. Az itt szerzett extraprofit nagyságára jelemező — írja a Pravda — hogy Rockefeller venezuelai vállalatai évi 10 000 dollár hasznot húznak minden egyes munkásból. Állandóan emelkedik a közelkeleti olajberuházások összege.

1950 első kilenc hónapjára vonatkozó ideiglenes adatok szerint 1949 azonos időszakához viszonyítva a „közvetlen“ tőkebefektetések 15 százalékkal csökkentek. Ennek magyarázata abban keresendő, hogy a feszült nemzetközi politi-

kai helyzetre való tekintettel a magántőke húzódozik a kockázatosnak tetsző külföldi befektetésektől, akkor, amikor a háborús konjunktúra következtében a hazai befektetések is busás profitot biztosítanak.

Az USA külföldi befektetéseinek jóvedelmességét bizonyítják az USA fizetési mérlegének adatai, amelyek szerint az USA külföldi befektetéseiből származó tiszta jóvedelem 1947-től 1949 végéig 22 százalékkal emelkedett.

Ezzel szemben Anglia fizetési mérlegének adatai azt mutatják, hogy a külföldi tőkebefektetésekből származó jóvedelem 1948-ban a háborúelőttinek csupán 37%-a és 1949-ben 1948-hoz viszonyítva további 14%-kal csökkent.

Az Angol Bank 1950-es évvégi kimutatásából kitűnik, hogy az angol külföldi tőkebefektetések az 1938 évi 3,545 millió fontsterlingről 1948 végére 1960 millió fontsterlingre csökkentek. A csökkenés tehát 10 év alatt 45 százalék.

Angol tőkebefektetések alakulása egyes fontosabb országokban

Országok	1938	1948	% -os csökkenés
	millió font		
Ausztrália	520	397	24
Dél-Afrika	199	127	36
Argentína	368	51	86
Brazília	164	82	50
Kanada	420	162	61
Ujzéland	134	66	51
India és Pakisztán	388	69	82

Forrás: Problèmes économiques, Párizs, 1950, 149. sz., 22. old.

Az argentinai brit tőkebefektetés a háborúelőttinek 14 százaléka, a braziliai 50 százaléka, a kanadai 39 százaléka, ugyanakkor az USA tőkebefektetései ezeken a területeken — mint azt a fenti

adatok bizonyítják — jelentősen megnövekedtek.

A piacokért folytatott harcban Anglia átengedi az USA-nak a vezető szerepet.

SPANYOLORSZÁG

Gazdasági helyzet

Franco 12 év óta tartó fasiszta uralma Spanyolországot a teljes gazdasági csődbe juttatta, a dolgozók nyomora óriási méreteket ölt.

Az amerikai imperialisták háborús céljaik keresztülvitele érdekében szövetségek a Franco-rendszerrel és azt mind politikailag, mind gazdaságilag támogatják. 1950 augusztusában 62,5 millió dollárt kölcsönt szavaztak meg Franco részére, és 1951. év elején ismét 300 millió dollár kölcsönt helyeztek kilá-

tásba. Ezeknek a kölcsönöknek célja a hadifontosságú támaszpontok kiépítése, továbbá a stratégiaileg fontos nyersanyagok kitermelése. Spanyolország ugyanis gazdag higany-, pirit-, ólom- és mangánérclelőhelyekkel rendelkezik.

Az ipari termelés ma csupán 40 százalékat teszi a háborúelőttinek. A stratégiaileg fontos fémek bányászata kivételével a legfontosabb iparágak termelése csökken.

Ipari termelés*

Megnevezés	Egység	1948 havi átlag	1949		1950
			havi termelés		
Elektromos áram	Millió kWó	509	Október		
			479		470
Pamutfonal	Ezer tonna	5,43	Havi átlag		
			4,96		4,83**
Gyapjúfonal	Ezer tonna	1,14	Január		
			0,85		0,73

* Monthly Bulletin of Statistics, Lake Success, 1951, 3. sz. adatai alapján számítva.

** 9 hónap átlaga.

Súlyos problémát jelent a szénhiány, ami befolyásolja a kohászat, a gázgyártás, az áramtermelés alakulását. Az áramhiány 1949—1950. év folyamán katasztrófális méreteket öltött. A szénhiányon kívül az áramfejlesztő beren-

dezések elavultsága és a nagy szárazság hozzájárult az áramellátás válságának kimélyüléséhez. A vizierő útján nyert áramfejlesztés teljesítőképessége 4 614 000 kWó. 1950. szeptember 30-án a tárolómedencék csupán 16 százalékat tartal-

mázták kapacitásuknak, a villamos-energiatelepek teljesítőképessége pedig csak 12 százalékban volt kihasználva. Ennek következtében szigorú áramkorlátozásokat léptettek életbe, a legnagyobb ipari centrumok hetenként csak négy napon át dolgozhattak.

A spanyol nép 54 százaléka mezőgazdaságból él. A spanyol gazdaság alapjának tekinthető mezőgazdaság színvonalára jellemző, hogy a mezőgazdasági termelés a lakosság még annyira szerény élelmezési szükségleteit sem fedezi, és a

jellegzetesen mezőgazdasági ország élelmiszerbehozatalra szorul. A föld a nagybirtokosok és az egyház kezén van. A 17 037 nagybirtokosnak legalább kétszer annyi földje van, mint a 3 439 399 dolgozó parasztnak. Az ország 50 512 000 hektárt kitevő szántóföldterületének 1946-ban csupán 38 százalékát művelték meg. A mezőgazdasági össztermelés indexe az 1900. év színvonalára esett, bár azóta a népesség száma nagymértékben emelkedett.

Mezőgazdasági termelés*

Terményfajták	1931—1935	1950	Csökkenés %-ban
	millió tonna		
Búza és rozs	4,92	3,29	33,2
Árpa és zab	3,77	2,83	25,0
Burgonya	4,95	3,13	36,6
Cukorrépa	0,31	0,16	48,4

* Economic Bulletin for Europe, Genf, 1951, 15. old. adatai alapján számítva.

A kenyérfejadag napi 150 gramm, a cukoré pedig havi 200 gramm, ez Európa legínségesebb élelmiszerfejadagja. A feketepiacon az árak állandóan emelkednek; még a hivatalos statisztikák szerint is a fogyasztási cikkek nagykereskedelmi ára 1949 novembertől 1950 decemberig 30 százalékkal, a termelési eszközök nagykereskedelmi ára pedig 45 százalékkal emelkedett. Hivatalos adatok szerint ugyanakkor a létfenntartási költségek csak 11 százalékkal emelkedtek, nominálbérindexet pedig egyáltalán nem közölnek.

Ténylegesen az ipari munkásság reálbére az 1936. évinek csak 22,6 százaléka.¹ Egy madridi szakmunkás napi keresete kb. 28 pezeta, a spanyol munkások túlnyomó többségének napi keresete azonban csak 10—15 pezeta körül mozog. Ezzel szemben a feketepiacon a kenyér kilója 12 pezetába, egy tucat tojás 31 pezetába kerül, tehát egy munkás napi keresetéből alig tud egy kiló kenyeret, néhány darab tojást vásárolni.

Amint az Österreichische Volksstimme közli, egy négytagú család létminimuma a következő:

Lakbér (egy szoba)	175 pezeta
Élelmiszerfejadagok (olaj, cukor, kenyér)	114 „
30 kg kenyér (feketepiacon)	372 „
4 liter olaj (feketepiacon) ..	88 „
2 kg cukor (feketepiacon) ..	48 „
16 db. tojás (feketepiacon) ..	42 „

Összesen

Összesen 839 pezeta

Forrás: Österreichische Volksstimme, Bécs, 1950. december 31., 10. old.

Ugyanakkor a legjobban fizetett szakmunkás havi átlagkeresete alig éri el a 800 pezetát, a többi munkás átlagos keresete azonban jóval 500—600 pezeta alatt van.

A munkanélküliség a hivatalos adatok szerint 1950 első tizenegy hónapjában 12 százalékkal emelkedett. A 3 677 000 mezőgazdasági dolgozó közül csak 561 000 az állandóan foglalkoztatottak száma.

A dolgozó tömegek ellenállása a Franco-kormányval szemben a nagy terror ellenére, állandóan fokozódik. 1951. március 12-én Barcelona, a 12 évi Franco-fasizmus történetében páratlan méretű tömegmegmozdulás színhelye volt: 300 000 dolgozó sztrájkolt. Ez a sztrájk a villamosvasúti tarifák emelése elleni harcból indult ki és nagy tömegmegmozdulássá fejlődött, melynek kapcsán a dolgozók béremelést és árszállítást követeltek; tüntettek a Franco-rendszer, valamint az ellen, hogy Spa-

¹ Communist Review, London, 1950 november, 331. old.

nyolországot az amerikai imperialisták elsőfontosságú haditámaszpontukká építék ki.

Franco költségvetésének 75 százaléka hadikiadás, közoktatásra viszont még 1 százaléknál is jóval kevesebbet irányoz elő. A fasiszta rendszer 12 éve alatt az analfabéták száma 25 százalékkal, sőt egyes vidékeken 45 százalékkal emelkedett.

A külkereskedelmi forgalom alakulása is bizonyítéka annak, hogy az USA monopóliói „támogatás” ellenében az

ország természeti kincseit saját maguk számára hasznosítják. 1950 első kilenc hónapjában az USA-ba irányuló kivitel az összkivitel 14,3 százalékát tette ki az 1949. évi 7,4 százalékkal szemben. Dél-Amerika részesedése az 1949. évi 13,7 százalékról 10,1 százalékra csökkent. A fő exportcikkek a színesfémek — így elsősorban a higany és az ólom —, továbbá olivaolaj és parafa. Spanyolország Nyugat-Németországba nagymennyiségű vasércet szállít.

„A Szovjetunió és a népi demokratikus országok gazdasági együttműködésének formái és módszerei”

címmel **M. Paromov** nagyjelentőségű átfogó tanulmányát közli a

MAGYAR-SZOVJET KÖZGAZDASÁGI SZEMLE

most megjelent száma.

A gazdag tartalomból:

Szalai Béla: A szocializmus építésének meggyorsítása hazánkban

A. G. Zverjev: A Szovjetunió 1951. évi költségvetése

Fehér Lajos: Termelőszövetkezeti mozgalmunk fejlődése az 1950—1951-es évben

Ajtai Miklós: Ötéves iparosítási tervünk munkaerő- és szakkáderekérdései

Matolesi János: A Szovjetunió kolhozairól

Keszthelyi Máté: Árleszállítás a Szovjetunióban, áremelkedés a kapitalista országokban

N. Szergejeva: A Marshall-terv dicstelen vége

Megrendelhető: a Magyar-Szovjet Közgazdasági Szemle kiadóhivatalában (V, Kossuth Lajos-tér 13—15. Tel.: 114—615.)